

Divrej Tora

Godina 11

Zagreb, šabat 27. siječnja 2018. - 11. ševata 5778.

Broj 16

<http://twitter.com/DivrejTora>

divrejtora@gmail.com

B"H

Šabat Bešalah

Jeruzalem	16:27	17:46
Zagreb	16:35	17:37
Rijeka	16:42	17:44
Split	16:39	17:41
Dubrovnik	16:34	17:36
Vinkovci	16:25	17:27
Sarajevo	16:30	17:32
Doboj	16:29	17:31
B. Luka	16:32	17:34
Beograd	16:19	17:26
Novi Sad	16:20	17:27
Subotica	16:19	17:26
Zrenjanin	16:18	17:25
Niš	16:17	17:22
Beč	16:26	17:28
Frankfurt	16:50	17:52
Edison, NJ	16:50	17:51

Dnevni Zmanim za Grad Zagreb

Na dan	utorak 30.1.2018.
Alot Hašahar	5:49
Najranije Talit	6:23
Nec Hahama	7:20
Najkasnije Š'ma	9:45
Zman Tefila	10:33
Hacot	12:10
Minha Ketana	14:58
Plag Haminha	15:58
Šekia	16:59
Cet Ha-kohavim	17:41

Paraša Bešalah

*Sommersione dell'esercito del faraone nel Mar Rosso, Andrea Previtali (1480 – 1528)
Gallerie dell'Accademia, Venezia*

(Šemot 13,17 - 17,16)

Ubrzo nakon što je djeci Izraelovoj dopustio da napuste Egipat, faraon je jurao za njima kako bi ih prisilio na povratak, pa su se Izraelci našli u stupici između faraonove vojske i mora. B-g kaže Mošeu da digni svoj štap iznad vode; more se razdvaja i Izraelci prelaze, a onda se opet zatvara nad egipatskim progoniteljima.

Moše i Izraelci pjevaju B-gu pjesmu zahvalnicu.

U pustinji narod žeđa i glada, i neprestano prigovara Mošeu i Aharonu.

B-g na čudesan način gorke vode Mare pretvara u slatke, a kasnije Moše udar-

cem po stijeni učini da iz nje voda poteče; učinio je i da mana pada s neba svakog jutra prije svitanja i da se prepelice pojavljuju u taboru Izraelaca svake večeri.

Izraelci dobivaju uputu da petkom skupljaju dvostruku količinu mane jer je na Šabat, dan kojeg je B-g proglasio danom počinaka, neće biti. Neki nisu poslušali i krenuli su skupljati manu sedmog dana, ali nisu ništa našli.

Aharon je u ćupu sačuvao malu količinu mane kao svjedočanstvo budućim naraštajima.

U Refidimu narod napadaju Amalekiti. Porazile su ih Mošeove molitve i vojska s kojom je Jošua na njih krenuo. ■

Prevela Dolores Bettini

Alija po alija

Kohen - prva aliya - 14 p'sukim - 13,17-14,8

“Kad Par'o otpo šalje Narod...”, B-g ih vodi okolnim putem da spriječi da među njima nastane panika i da se vrate u Egipat. Moše, održi obećanje koje su braća dala Josefu, te zajedno s Narodom uzima iz Egipta i Josefove posmrtno ostatke.

Midraš nam kaže da su Egipćani Josefove kosti sakrili u Nilu, kako bi spriječili Izraelce da napuste zemlju. Josefov se lijes čudesno u pravi čas pojavio na površini, tako da ga Narod može uzeti sa sobom kada je odlazio. Učimo da je Josef zaslužio da bude prenesen kako bi bio sahranjen u Erec Jisraelu time što je organizirao pogreb svog oca. Moše je pak, dobio najveću počast - sam B-g se pobrinuo za Mošeov pogreb, kao nagradu za brigu koju je on pokazao za Josefove posmrtno ostatke.

Gemara nas uči da je prisutnost mrtvog tijela - a dakako i onoga tko je onečišćen doticajem s mrtvim tijelom - dopuštena u “Levitskom taboru”, a zabranjena je samo na području *Mikdaša*. To učimo iz činjenice da je Moše uzeo Josefove kosti “sa sobom”. Ova halaha danas je važna u pogledu dozvole da se na Brdo Hrama popne na ona području na kojima nije stajao Hram i njegovo predvorje. Brdo Hrama - ono što je izvan područja *Mikdaša* - ima status Levitskog tabora, i na njega se može otići nakon što se uroni u mikve da se oslobodi “nečistoće

koja dolazi od tijela”. (Onečišćenje od mrtvog tijela ne može se ukloniti bez napitka od *para aduma* - uz određenja ograničenja.) Osoba koja pazi na halahu prije nego li se uspne na Brdo Hrama treba se konzultirati s rabanim koji ga osobno poznaju.

B-g je Narodu osigurao pratnju u vidu stupa od oblaka danju i vatrenog stupa noću. B-g govori Mošeu o Svom planu da povede Narod na takav način da će Faraon krenuti u potjeru za njima u promašenoj nadi da će ih vratiti u Egipat. Kada je Faraon bio obaviješten (od strane doušnika koje je poslao da se pridruže Izraelcima) o tome gdje se Narod nalazi, on (uz B-žju pomoć da njegovo srce učini “teškim” i “sigurnim”) sa sobom uzima strahovitu vojnu silu i daje se u potjeru za Narodom Izraela.

“A B-g im ne dopusti da krenu *Dereh Erec P'lištim*. Doslovce, oni nisu krenuli izravnim putem prema teritoriju Filistinaca. Jedan komentator ukazuje na zanimljiv *draš* temeljen na igri riječi. B-g nije izveo Narod iz Egipta na *dereh eret*, na normalan, prirodan način. Normalno, kruh dolazi iz tla; Izraelskom narodu B-g kruh šalje odozgo. Normalno, voda dolazi odozgo; Izraelski narod B-g je snabdjevao vodom odozdo, iz čudesnog Vrela koje ih je pratilo na putovanju, Mirjam u čast. Time što nas nije izveo na prirodan način, izvan svake je sumnje da je uistinu B-g bio taj koji nas je izveo iz

Egipta. To je suštinski temelj judaizma. Ne samo da smo izišli iz *Micrajima*, već je B-g bio taj koji nas je izveo iz njega. Ne samo da nas je On izveo, već su i ljudi toga bili potpuno svjesni.

Levi - druga aliya - 6 p'sukim - 14,9-14

Moćna egipatska vojska kreće u potjeru za Narodom. Kada Narod vidi kako dolaze, to ih užasno preplaši jer nisu imali kamo pobjeći. Jadaju se Mošeu da bi im bilo bolje da su pomrli u Egiptu. Moše umiruje Narod, ohrabruje ih da se ne plaše, obećava im da će se B-g boriti u njihovo ime, te im kaže da će Egipat uskoro propasti.

Može se pretpostaviti da je ovo što se događa razjašnjenje u vezi toga tko je izveo Izraelski narod iz Egipta. Faraon je zapravo mislio da je on pustio Narod da ode - da ga je potjerao iz Egipta. Tako to čak i izgleda na početku ovotjedne *sedre*. B-g je uredio da Faraon pohita za njima. Tada su mu zbivanja - a i nama također - pojasnila da nas je B-g, i jedino B-g, izveo iz Egipta.

Š'liši - treća aliya - 11 p'sukim - 14,15-25

B-g “pita” Mošea zašto Narod više;

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

neka samo nastave dalje.

Naši nas učenjaci podučavaju da postoje trenuci koja pozivaju na molitvu, a postoje i oni koji nalažu da se nešto poduzme. Ponekad se moramo koristiti dugim molitvama i molbama; pokatkad kratka molitva ne samo da je dovoljna, već bi previše riječi bilo i kontraproduktivno. B-g kaže: *ma tic'ak Eilai*, zašto Mene pozivaš? **Ma** se piše *mem-hei*. *Mem* predstavlja 40 dana i 40 noći koje je Moše proveo moleći se za Narod nakon grijeha sa Zlatnim teletom. *Mem* predstavlja dugu molitvu. *Hei* simbolizira jednostavnu ali riječitu molitvu od pet riječi za ozdravljenje Mirjam od *cora'at* koju je dobila kao kaznu zbog toga što je o Mošeu govorila bez poštovanja.

A ponekad, nisu primjerene ni kratka niti duga molitva. Ovaj trenutak Izlaska, nalagao je da se poduzme odlučan čin. Pokrenite se! Ima još jedan primjer kasnije u Tori kada su Moše i Aharon bez odgađanja skočili u akciju da zaustave pomor koji je počeo desetkovati Narod.

B-g kaže Mošeu da podigne svoju ruku nad morem i da ga rascijepi, tako da će Narod moći proći kroz njega suhom zemljom. B-g obavještava Mošea da će ponovo otvrdnuti srca Egipćana tako da oni nastave svoju potjeru. Egipćani će na kraju spoznati B-žju moć. Anđeo čuvar (stup od oblaka) koji je išao pred Narodom sada se premjestio između Židova i egipatske vojske koja ih je progonila, sprečavajući na taj na-

čin da dođu u kontakt.

Moše podiže ruku iznad mora i B-g učini da snažan istočni vjetar puše cijelu noć, i razdvoji vodu. Izraelski narod ulazi u more po suhoj zemlji, između vodenih zidova. Egipat odvažno kreće za njima. Oholo ponašanje Egipćana odjednom se pretvara u strah i paniku kada im borna kola ostanu bez kotača i zaglube u morskome dnu. (Tu nailazimo na oštru suprotnost u odnosu na potpuno suhu zemlju kojom kroče Izraelci.) Egipat konačno (i prekasno) priznaje B-ga, ne samo u ovom trenutku, već i za sve ono ranije, kao Onoga koji se borio za Izrael u Egiptu.

Koja je bila svrha snažnog vjetrova koji je puhao čitave noći? Nije li B-g mogao razdijeliti more tako da pucne prstima? Odgovor glasi: Naravno. No, noćna priprema za čuda koja uslijede po danu služila su za nekoliko svrha. Egipćani su bili uljuljkani u lažan osjećaj sigurnosti time da se događalo nešto što mogu objasniti. Oni nisu željeli prihvatiti da B-g Izraela vrši čudesa za Svoj narod. Bez ikakve sumnje, njihovi su vračevi objasnili pustinjske vjetrove i čime oni mogu rezultirati. Itd. Među Židovima, uvijek ima i onih pojedinaca koji ne žele priznati da B-g ima silnu moć. Oni će uvijek pronalaziti svoje "opravdanje" u prirodnim elementima čuda. A možda nam, i to je najvažnije, ovaj vjetar (i slični elementi vezani uz druga čuda) omogućuju da se lakše povežemo i više cijenimo sama čuda.

Pucnuti prstima donosi rezultate prebrzo da bismo uspjeli promisliti o tome što s događa. Jedna noć za razmatranje o tome što se dešava, još je više osnažila poštovanje Djece Izraelove prema onome što se događalo, što se događa i što će se događati.

R'vi'i - četvrta alijsa - 32 p'sukim - 14,26-15,26

Moše sada dobija uputu od B-ga da još jednom podigne svoju ruku nad morem tako da se vode mogu vratiti. On čini tako i Egipćani se utope. Narod je, međutim, uspio proći kroz more i sada je ushićen svojim spasenjem. Oni zadobijaju istinsku vjeru i pouzdanje u B-ga i Mošea, Njegovog slugu. (Rambam kaže da je potpuna, čvrsta i trajna vjera u B-ga bila zadobivena na Sinaju. Na ovom mjestu moramo reći da je ovdje zadobivena vjera bila velika, no još uvijek ne i trajna.) Sada slijedi Pjesma o moru.

Vama za informaciju... Pjesma o moru napisana je na za Toru jedinstven način. Stupci u kojima je zapisana širi su od ostalih stupaca u *Sefer Tori*. Pet je redaka običnog teksta na vrhu stupca, iza čega slijedi prazan red. Stupac započinje s riječju *haba'im* u svim *sifrei Tora* (tradicijama pisanja). To je jedan od samo 5 stupaca koji ne započinju s *vav* (tako je u najvećem broju Tora, no ima nekih koje nisu *vav-Tore*). Za prazna polja se kaže da skrivaju duboke tajne Znanja Tore.

Ono što čini Pjesmu o moru toliko

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijsa**

posebnom je da je ona izravno citiranje Izraelskog naroda koji je B-g od riječi do riječi stavio u Svoju Toru. Drugim riječima, ostali dio Tore napisao je B-g; mi smo napisali ovaj dio. To je nadahnuti odlomak koji je postao sastavni dio naše svakodnevne molitve.

Komentatori naglašavaju glagolsko vrijeme koje se koristi na početku Pjesme: Tada će Moše i Djeca Izraelova pjevati... Ovo se uzima kao jedna od nekoliko aluzija na koncept *t'hi'at hameitim*, uskrsnuća mrtvih, koje nalazimo u Tori.

Pisano je u Sefer Hahareidim da "onaj koji kaže Pjesmu o moru naglas i s radošću, on je kao da je sam bio izašao iz Egipta u tom trenutku - i njegovi će grijesi biti oprošteni." Zaslugom Pjesme o moru, B-g je Narodu razdvojio more i oprostio im njihove grijeh.

Narod nastavlja svoje putovanje i tri dana ne uspijeva pronaći vodu. Kada je ipak nađu, gorko (ovo je namjerna igra riječima) se žale što je ne mogu piti. B-g uputi Mošea da izvede čudo čime voda postaje slatka.

Osim doslovnog značenja teksta, ova se epizoda smatra aluzijom na primat koji Tora ima u životu Židova. I Tora i voda su održavatelji života - duhovnog i fizičkog. Na isti način, "tri dana bez vode" dovelo je do našeg čitanja Tore u ponedjeljak i četvrtak, tako da u našem lutanju po duhovnoj pustinji života, nećemo hoditi 3 dana bez duhovne vo-

de. To je samo jedna od "svrha" dobro poznate analogije između Tore i vode.

Hamiši - peta alijsa - 11 p'sukim - 15,27-16,10

Narod potom putuje do Eilima, a od tamo u Midbar Cin, na putu prema Sinaju. Ovaj put, oni se žale da im manjka hrane. B-g govori Mošeu o mani kojom će On uskoro snabdijevati Narod. Moše kaže Narodu da će uskoro vidjeti kako B-g čuje i uslišava njihove prigovore. Mana nije samo hrana koja će hraniti narod tijekom njihovog putovanja, ona je i ključni ispit vjere koju ljudi trebaju imati u B-ga. Mana je trebala padati svakodnevno, osim na šabat, i nije je bilo dopušteno sačuvati je preko noći (osim onoga što padne u petak). Ovo je pomoglo neprestanom jačanju naše vjere u B-ga - ta potreba da se "pouzda" u Njega svakog pojedinog dana.

Šiši - šesta alijsa - 26 p'sukim - 16,11-36

Nastavlja se opis mane ... uvečer se čudesno pojavljuju prepelice. Sljedećeg jutra se - zaštićena slojem rose ispod i iznad nje - pojavljuje mana. Narod je time fasciniran, pa kada upitaju Mošea on im objasni sva pravila i procedure koje je B-g

postavio.

Unatoč tome što im je bilo rečeno da mana neće padati na šabat, bilo je nekih koji su izišli tražiti manu. B-g "uzme na znanje" ovaj iskaz pomanjkanja vjere.

U uputu o mani uključena je i zapovijed da se ne "napušta svoje mjesto na sedmi dan (kako bi se sakupljala mana)". Ona nije bila samo pravilo za taj naraštaj; ona je jedna od 613 *micvi* - *micva* o *t'hum šabat*.

S gledišta micve

Čovjek neće napustiti svoje mjesto na sedmi dan. Učenjaci se ne slažu oko toga da li je ovaj *pasuk* zapovijed u vezi šabatnih granica, ili je on potaknuo učenjake da ograniče naše "putovanje" na šabat. Rambam tvrdi da je *t'hum šabat* biblijska zapovijed. Rambam smatra da Tora zabranjuje da se hoda više od 19 km (24.000 *amot*) od vlastitog "šabatnog mjesta". Ovo se podudara s duljinom i širinom Izraelskog tabora u pustinji. Budući da je to kontekst zapovijedi o kojoj se govori, Rambam daje da je ograničenje koje Tora postavlja 19 km.

Međutim, učenjaci su uvelike skratili *t'hum*, na 2.000 *amot*, da ga prilagode levitskim gradovima (kraj knjige *BaMidbar*), gdje se izričito spominje 2.000 *amot* kao područje koje pripada gradu. Ramban smatra da je cijeli ovaj koncept ograničavanja razdaljine koju netko može prehodati na šabat rabinskog porijekla - potaknut Torom, ali zakon su do-

(nastavak s 4. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijsa**

nijeli rabini. Bilo kako bilo, svi se slažu da nam je zabranjeno hodati više od 2.000 *amot* izvan našeg "mjesta" na šabat. "Mjesto" se definira kao ono gdje se osoba zatekne na početku šabata. Ukoliko je to neko mjesto ili grad, tada se to čitavo naseljeno područje, bez obzira na njegovu veličinu, smatra vlastitim "četiri lakta" te osobe, a 2.000 *amot* ograničenje počinje izvan granica grada. Zakoni o *t'humu* i povezano pitanje o *eruvu* vrlo su složeni. Njihove pojedinosti područje su stručnjaka za halahu. Mi se moramo rukovoditi prema njihovom savjetu u tim pitanjima. S druge strane, ideja koja se nalazi u pozadini toga treba nam svakako biti dostižna. Šest dana radnog tjedna okarakterizirano je kao "biti u pokretu". Šabat je dan odmora. Ne samo da se klonimo različitih vrsta kreativnih aktivnosti, već čitavim svojim ponašanjem pokazujemo da je B-g Gospodar.

Epizoda s manom je kontekst u ko-

jem je šabat po prvi puta predstavljen Izraelskom narodu. Primjerak mane bio je pohranjen za spomen budućim naraštajima.

Š'vi'i - sedma alijsa - 16 p'sukim - 17,1-16

Narod putuje do Refidima, te se još jednom žali da nema vode. (Sam prigovor nije ono što "ljuti" B-ga, ako si žedan, žedan si. Manjak vjere i sumnja u vrijednost Izlaska je ono što baca negativno svjetlo na Narod.) Kao odgovor, B-g kaže Mošeu da okupi starješine i Narod te pred njima udari stijenu svojim čudotvornim štapom. To će rezultirati vodom za Narod.

Posljednjih devet *p'sukim* (koji tvore čitanje Tore na Purim ujutro) govore o napadu Amaleka na tek nastali narod Izraela. Ovo je arhetipska bitka protiv onih koji gledaju kako da nas unište. Ta se bitka ponavlja - u različitim oblicima - uzduž i poprijeko Židovske povijesti.

Haftara - 52 p'sukim - Šo'f'tim 4,4-5,31

U vrijeme Sudaca Bnei Jisrael su bili okrutno ugnjetavani. Kad su izbačeni od ugnjetavanja, Devora je pjevala pjesmu hvale i zahvalnosti B-gu, po svojoj prirodi pjesmu sličnu pjesmi Mošea i Bnei Jisrael u ovoj *parši*. Isto tako, vjera naroda u B-ga imala je slične uspone i padove onima koje nalazimo u *sedri*.

Devora je bila instrument kojim je obnovljena visoka razina vjere u B-ga u narodu, i kojim je narod bio poveden do velikih pobjeda. Format Devorine pjesme jednak je formatu Pjesme na moru. U nekim je tradicijama ova haftara kraća. Rabbi Jacobs ističe neke izuzetne sličnosti u frazeologiji između *sedre* i *haftare*. ■

Wikimedia

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarjag - 613 zapovijedi

24. Ostani gdje jesi: Zabrana putovanja izvan propisane granice na Šabes

Neka nitko ne izađe sa svog mjesta u sedmi dan (Izlazak 16,29)

Granice šabesa nazivaju se "tehum šabes" (ili kraće "tehum") i prostiru se 2.000 lakata uokolo grada u svakom smjeru. (Lakat je oko 45 cm.) Talmud u Eruvin (51a) izvodi mjeru tehuma iz 2.000 lakata širine granica oko levitskih gradova u Brojevima 35,5 pomoću *gezera šava* (istovjetne riječi u dvije teme).

Zapravo, postoje različita mišljenja u vezi toga je li ograničenje od 2.000 lakata izvorno biblijsko ograničenje. Moguće je da Tora dopušta da se prođe do tri *parsanga* van granica grada na šabes i da je granica od 2.000 lakata rabinski ukaz. (*Parsang* je oko 5 i pol kilometara.)

Tehum počinje kod posljednje zgrade u gradu, i veličina grada nema utjecaja na to. (Grad je ili opasan zidinama, ili zgrade međusobno nisu udaljene više od 32 metra.) Ako živite u New Yorku, možete slobodno prošetati od Battery Parka do Harlema.

Čovjek može produžiti svoj osobni *tehum* u jednom smjeru pomoću neke vrste *eruva*. (*Eruv* nije samo uže oko vašeg grada, postoje različite vrste za različite svrhe, i postavljaju se na različite načine. Nošenje u zajedničkom području uređeno je pravilima *eruvei haceros*. Kada šabes padne nakon *jom tova*, za šabes se pripremamo na bazi *eruv tavšilina*. Ovdje pak govorimo o *eruvei tehumin*.) Kada netko načini *eruv tehumin* u jednom smjeru, on gubi podjednaku udaljenost od duljine koju mu je dopušteno prijeći u suprotnom smjeru. Na primjer, ako načini svoj

eruv 1.500 lakata prema istoku, on tada može otići 3.500 lakata od gradskih granica na istok, ali samo 500 lakata prema zapadu. Drugim riječima, *eruv* može pomaknuti *tehum*, ali ga ne može povećati.

Razlog za tu *micvu* je da nas podsjeti da je B-g cijeli svijet stvorio ni iz čega. Postoji zanimljiv događaj koji se iznosi u Talmudu u vezi načela *tehuma*. Zbog posebno traumatičnog doživljaja, R. Eliša b. Abuja je izgubio svoju vjeru i postao heretik poznat kao Aher ("onaj drugi"). Talmud nam u Hagiga (15a) govori da je jednog šabesa, rabi Meir, hodao i razgovarao s Aherom, svojim bivšim učiteljem koji je jahao na konju. Kad su stigli do određene točke, Aher je rekao Rabi Meiru da se vrati, jer su došli do granice *tehum šabesa*. (Vrijedno je spomenuti da, mada je zastranio, Aher nije želio da Rabi Meir prekrši ovu važnu halahu.) Rabi Meir je rekao Aheru da bi se i on trebao vratiti, tako da se vrati B-gu! (Nažalost, Aher je bio uvjeren da je otišao predaleko, i da njegovo pokajanje neće biti prihvaćeno.) Ipak, rabi Meir je uspio izvući pouku o *tešuvi* (pokajanju) iz šabatnih granica.

Ova se zabrana odnosi i na muškarce i na žene, u sva vremena i na svim mjestima. Ona je #321 od 365 negativnih *micvi* u Rambamovom Sefer HaMicvosu i #7 od 194 negativnih *micvi* koje se danas mogu vršiti kao što je navedeno u Sefer HaMicvos HaKacar Chofetz Chaima (koje iz tjedna u tjedan možete učiti u Divrej Tori, *op.ur.*). Ramban (Nahmanides), međutim, smatra kako je zakon *tehuma* po svom podrijetlu rabiniski te ga ne ubraja u 613 *micvos*. O njemu se raspravlja u talmudskim traktatima Šabos i Eruvin, osobito u Eruvin 17, 35-36, 51 i 58-59. Kodificiran je u Šulhan Aruhu u Orach hajim 396-416. ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi

97. Negativna je zapovijed ne jesti niti jedno stvorenje koje gmizi po zemlji

kao što Pismo kaže, *I sve životinje koje gmizu po zemlji odoratne su: neće biti za jelo.* (Va-jikra 11,41). „Stvorenja koja gmize po zemlji“ oznaka je za zmije, škorpione, bube i crve. Tkogod pojede od njih čitavo stvorenje treba ga bičevati. A ako nije pojeo cijelo, onda ako je pojeo količinu veličine masline treba ga bičevati. Sva stvorenja što gmize koja se pojedu zbrajaju se zajedno u mjeru veličine masline.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškarca tako i za ženu

98. Negativna je zapovijed ne jesti crve iz voća ili sjemenki

jer Pismo kaže, *čak i sva stvorenja što se roje po zemlji, to nećete jesti.* (Va-jikra 11,42).

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškarca tako i za ženu.

99. Negativna je zapovijed ne jesti vodene stvorenja što se roje

jer Pismo kaže, *nemojte se skorniti bilo kojim stvorenja što se roji.* (Va-jikra 11,43), a u vodene stvorenja što se roje spadaju: na primjer žabe, rakovi, i tako dalje; ili crvi i pijavice; ili vodene životinje i tuljani. Tkogod pojede količinu veličine masline od njih treba biti bičevan.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškarca tako i za ženu. ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserls iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravorečke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio I: Orah hajim

Poglavlje 14 - Blagoslovi nad pojedinim vrstama hrane

Blagoslov za kruh je "... Koji izvođa kruh iz zemlje" (167,2), i nakon što ga se jede, ima se reći blagoslov poslije jela (vidi poglavlje 14). Kruh mora biti napravljen od pet vrsta žitarica: pšenice, ječma, zobi, raži i pira; *vidi 168,4*. Da bi ga se smatralo kruhom, mora biti pečen u pećnici (*vidi 168,13.15-17*) ili u loncu bez tekućine (*vidi 168,8,13-14*), čak i ako je prvo kuhan (*vidi 168,14*); mora izgledati poput kruha (*vidi 168,10.13*) i ne smije biti hrskav (*vidi 168,7*); ne smije sadržavati slatkiše, voće ili začine kao glavne sastojke ili punje-nje (*vidi 168,7*). Kruh ostaje kruh čak i ako je razlomljen na male komadiće (168,9-10); a hrana koja sadrži komade kruha koji su veličine *ke-zajis*, ili koji se mogu prepoznati kao kruh i nisu kuhani, također se smatra kruhom (*vidi 168,10-12*). Kad se hrana načinjena od žitarica ne smatra kruhom, blagoslov za nju je "... Koji stvara različite vrste hrane", a nakon što se pojedje izgovori se blagoslov "... za prehranu ..." (*vidi dolje*); ali u većini slučajeva onaj koji namjerava pojesti količinu koju bi većina ljudi smatrala obrokom trebala izreći blagoslov nad kruhom i nakon toga kazati blagoslov nakon jela (*vidi 168,6.8.15*). Blagoslov nad kruhom po mogućnosti bi se trebao izreći nad velikim, nerazdijeljenim komadom načinjenim od čiste pšenice ili ječma; *vidi 168,1-5*.

Blagoslov nad vinom (ili sokom od grožđa ili groždica ili talogom, *vidi 202,11* i *204,3.5-6*) je "... Koji stvara plod vinove loze" (202,1). Za plodove koji rastu na drvu, uključujući grožđe i maslinovo ulje (*vidi 202,4*), blagoslov je "... Koji stvara

plod stabla" (202,1). Za druge jestive dijelove drveta ili za nezrelo voće, blagoslov je "... Koji stvara plod zemlje"; *vidi 202,2.3.6.18* i *203,6*. Blagoslov "... po čijoj riječi sve postoji" kazuje se nad voćnim sokovima, osim od grožđa i maslina (*vidi 202,8.15*), ili nad hranom ili pićem od voća koje više nije prepoznatljivo (*vidi 202,7, 10-11*) ili načinjeno od nezrelog voća koji se uobičajeno ne jedu nezrelo (202,13-14; *204,1*), ili na plodovima koji nikad ne dozrijevaju (*vidi 202,9; 204,1*) ili nad sirovim voćem koje se obično jede kuhano (202,12), ili na sitnom voću koje raste na stablima koja se ne smatraju voćkama (*vidi 203,4-5*).

Blagoslov nad voćem koje ne raste na drvetu, već na grmlje ili bilje koji nema stalna deblo, jest "... Koji stvara plod zemlje" (202,17; *203,1-3.8*), i isti se blagoslov kazuje nad povrćem i mahunarkama (205,1) ili na žitaricama ili riži koji se jede cijele ili mljevene (*vidi 208,4-5.7*). Blagoslov "... po Čijoj riječi sve postoji" kazuje se nad sirovim povrćem koje se inače jede kuhano; nad kuhanim povrćem koje je bolje kada se jede sirovo (205,1.5, *204,1*); nad nezrelim povrćem (204,1); nad kuhanim povrćem koje više ne da prepoznati (208,8); i nad sokovima od povrća (205,3); ali nad vodom u kojoj se kuha povrće, blagoslov je isti kao nad povrćem (205,2).

Blagoslov na hrani koja ne raste iz zemlje je "... po Čijoj riječi sve postoji" (204,1). To uključuje životinje, ptice, ribe, skakavce, jaja, mlijeko i sir (204,1); med (204,10); gljive (204,1); sol i začine (204,1); i vodu (204,1,7). Ovaj se blagoslov također kaže nad hranom čije se podrijetlo ne može prepoznati (204,1); nad dijelovima biljaka koji se obično ne jedu (204,1; *208,4*); nad pićima od žitarica (204,1; *208,6*); i nad hranom koja se jede samo kao dodatak drugoj hrani (*vidi 212,1*).

Ako je slučajno rečen općenitiji blagoslov nego što je potrebno, to je prihvatljivo; i kada ste u dvojbi treba reći općenitiji blagoslov (202,18; *204,13; 206,1-2*). U slučajevima u kojima je blagoslov za (ili nakon) hrane primjenjiv i na drugu hranu *vidi 208,13-18*; u vezi pogrešaka u blagoslovima *vidi 209,1-2*. U vezi toga koji blagoslovi imaju prioritet, s obzirom na to koju hranu više volimo u odnosu na njenu važnosti ili blagoslov, *vidi 211,1-6* i *210,1-2*.

Blagoslov nakon jela kod većine vrsta hrane je "... Koji stvara mnoge duše ..." (207,1). Nakon što se jede grožđe, smokve, šipak, masline ili datulje blagoslov je "... na stablu ..."; *vidi 208,1.10*. Nakon što se jela hranu koja sadrži pet vrsta zrna, blagoslov je "... za prehranu ...", pod uvjetom da su oni glavni sastojak; *vidi 208,2-4.6.9*. Blagoslov nad kuhanom ili pečenom rižom je "... Koji stvara različite vrste hrane", ali se "... za prehranu ..." ne kaže poslije jela (208,7). Nakon što se pije vino, blagoslov je "... za vinovu lozu ..." (208,11). Za kombinacije tih stvari, ti blagoslovi se kombiniraju (208,12). Šabat, novi mjesec i blagdani također se u njima spominju kada je prigoda za to (208,12). ■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Što ako?

Na početku paraše Bešalah nam je rečeno kako kada je izvodio narod iz Egipta Hašem odbacio pravac preko teritorija Filistejaca i odabrao trasu kroz pustinju. No, što bi se dogodilo da je odabrao put preko područja Filistejaca?

- Da li se objava ne bi dogodila na gori Sinaj? Ali, nije li Hašem već rekao Mošeu da će narod, nakon što izađe iz Egipta, služiti Mu u pustinji, na Horevu? Ako ne tamo na kojem bi drugom mjestu bila dana Tora? Kako bi se iskustvo objave razlikovalo, da se to, primjerice, dogodilo u Izraelu?
- Da se Egipćani nisu utopili u Jam Sufu? Koliko bi povijest biti drugačija da se tako desilo? Da je Hašem uništio njihovu vojsku na drugačiji način, ili da je možda jednostavno spriječio njihovu potjeru? Je li bilo nužno da narod svjedoči smrti svojih bivših gospodara kako bi uistinu bio slobodan ili bi Izlazak bio dovoljan?

Fizička ili duhovna pomoć?

Kada tekst opisuje događaje koji su se dogodili u Mari, prvom mjestu na kojem se narod zaustavio u pustinji, kaže: "שָׁם שָׁם לוֹ חוּק וּמִצְוָה". Različiti komentatori smatraju da se ovo odnosi na to da Hašem poučava narod o nekim zakonima Tore, ili Njegovo prenošenje načela B-žanske

providnosti, ili da im On osigurava prehranu.

- Na što svako od gledišta ukazuje u vezi toga koje su bili najhitnije potrebe naroda kada je izašao iz ropstva i na koji se način Hašem nosio s tim? Je li važnije dati naciji u povojima duhovni i moralni kompas ili im prvo zadovoljiti njihove fizičke potrebe?
- Oni koji zauzimaju stajalište da se izrazi odnose na B-žanske zapovijedi imaju različiti pogled na to koje je zakone Hašem prenio. Među onima koje oni predlažu su: šabat, poštivanje roditelja, građansko pravo, zabranjeni seksualni odnosi i obred crvene junice. Koja bi moglo biti tekstualna i / ili idejna motivacija iza svakog od prijedloga?

Pustinja: Čisto natprirodno postojanje?

Paraša Bešalah opisuje nekoliko čudesa iz vremena boravka u pustinji, uključujući snabdjevanje vodom, nebesku manu i מַן. Jesu li takva čuda bila pravilo ili iznimka?

- Koje dokaze možete dati kao potporu mišljenju da Izraelci nisu vodili nadnaravan

život, već tipičan nomadski način života u pustinji, koji je s vremena na vrijeme bio dopunjen ponekim čudom?

- Jesu li čuda postignuta potpuno nadnaravnim metodama ili korištenjem zakona prirode?

Uništenje Amaleka

Što je to bilo toliko strašno u napadu Amaleka da je dovelo do zapovijedi da se potpuno uništi ta nacija? Za nekoliko različitih pristupa porazmislite o sljedećem:

- Kako treba reagirati na terorizam? Ako neki narod s terorističkim načinom razmišljanja i pomanjkanjem etičkih normi napadne nekoga, koliko ekstremno je nužno ili prikladno uzvratiti? Što ako će neudružni nastradati kao kolateralne žrtve?
- Ako smatrate da je neka druga zemlja egzistencijalna prijetnja vašem opstanku, je li opravdano pokrenuti preventivni napad kako biste spriječili da budete uništeni? Kako možete precizno utvrditi kada se pojavi takva prijetnja?
- Koliko je iznimna zapovijed da se uništi Amaleka? Na koji način Hašem uobičajeno postupava s neprijateljima Izraela u ostatku Tanaha? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Stvar Je u odnosu s B-gom

Rabi Yeshaya Horowitz u svom nevjerojatnom djelu *Šnei Luchos Habrit*, poznatom još i pod akronimom *Šla*, izražava predivnu ideju vezanu uz ovojnjednu *paršu*.

Kada Židovi pjevaju svoju proročku pjesmu na Trstikovom moru, oni kažu „To je moj B-g, Njega ću hvaliti. B-g oca moga, Njega ću uzdizati.“ Zanimljivo, *Šla* ističe da je riječ za 'hvaliti' ovdje *anvehu*. To je složenica od dvije riječi. 'Ja' i 'On'. Zato *Šla* kaže da se rečenica može čitati i ovako. „To je moj B-g i to smo ja i On. B-g oca moga, Njega ću uzdizati.“ I evo kako on objašnjava

Držati B-g za koncept najgore je od obaju svjetova. Takav B-g nije dovoljno stvaran da bi čovjek vjerovao u Njega, prisutnošću, no, još je uvijek dovoljno stvaran za čovjeka da bi kao rezultat toga njegov život postao vrlo nezgodan. To je nedostatak bez prednosti.

značenje toga.

Kada čovjekova vjera u B-ga dolazi od 'njegovog oca', tj. zato jer je bio učen da vjeruje, ili slijepom vjeron, B-g se 'uzdiže' - B-g je teoretski i odvojen koncept. On može ži-

vjeti svoj život s idejom B-ga kao temeljnom istinom, ali neće imati iskustvo B-ga, neće imati odnos s Njim.

Međutim, kada čovjekova vjera u B-ga dolazi iz uvjerenja - bilo kroz dokaze ili kroz duboku i istinsku unutarnju spoznaju - tada je to situacija 'ja i On'. Tada će postojati odnos. Postojat će zajedništvo i intimnost.

Kako ja gledam na stvari, B-g je ili stvaran, ili ne postoji. Ali On nije konceptualna istina. B-g kao koncept je najgore od obaju svjetova. Jer takav B-g nije dovoljno stvaran da bi čovjek vjerovao u Njega, povezao se s Njim, bio dotaknut Njegovom prisutnošću i ljubavlju. No, još je uvijek dovoljno stvaran za čovjeka da bi kao rezultat toga njegov život postao vrlo nezgodan. To je nedostatak bez prednosti. Kao da hodam po užetu i govorim samome sebi da

je ispod mene mreža, dok moje oči vide da je nema. To me ne čini dovoljno sigurnim da hodam pouzdano. A zasigurno me neće uhvatiti ako padnem.

Tako, *Šla* kaže da postoje dva izbora, a upućuje i na treći. Čovjek može biti ateist. Nedostatak toga je da bi mogao biti u krivu (a to bi bio prilično velik nedostatak!) Prednost je što se time rješava svih restrikcija koje nisu njegove vlastite. Drugi izbor je da čovjek ima B-ga kao nešto što prihvaća kao istinu, ali nema osobnu spoznaju B-ga kao svog oca. On dobiva restrikcije, ali nedostaju mu prednosti smislenog odnosa. Zatim postoji čovjek koji na B-ga gleda kao na istinu; osjeća B-ga; povezuje se s B-gom; ima odnos s Njim. Život može imati restrikcije čvrstih etičkih načela. Ali on ima potencijal dotaknuti ono beskonačno; uzdignuti materijalni svijet; iskusiti duhovnu srž za kojom čezne svaka duša.

Na osobnoj razini, rekao bih da je posljednja opcija *moj B-g* - i osjećaj 'ja i On' je uistinu prekrasan.

Šabat šalom! ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi David Stav:

Mirjam i u današnjem naraštaju

Teško je zamisliti olakšanje i radost koju su Židovi osjećali kada su sigurno prešli na drugu stranu Trstikovog mora. Naša *parša*, Bešalah, opisuje nevjerojatnu pjesmu koju stotine tisuća ljudi pjeva nakon prelaska preko Crvenog mora (a naši rabini dodaju da su čak i nerođena djeca pjevušila u utrobi majke) i nakon što su njihovi neprijatelji ostali daleko za njima.

Tora ne daje detalje toga tko je pjevao, no ipak odstupa od svog uobičajenog stila, te na kraju pjesme izvještava: „A proročica Miriam, Aharonova sestra, uzela je tamburin

u svoju ruku i sve su ju žene slijedile sa tamburinima i plesom.“ (*Izlazak 15,20*)

Ovaj stih izaziva barem tri pitanja. Najprije, zašto je Miriam opisana kao proročica? U svih Pet knjiga Mojsijevih, nijedan od drugih glavnih likova ne naziva se prorokom, iako su bili proroci. Moše, najveći prorok od svih, nikad se ne naziva tako, pa čak ni Aharon, za kojeg je Hašem rekao da će biti Mošeov prorok i predstavnik pred faraonom, nikad nije zaslužio naziv „prorok Aharon“.

Naziv „prorok“ pojavljuje se u

proročkim knjigama, kao u primjeru proroka Gada i proroka Natana, ali ne i u *Humašu*. Zašto onda Tora naglašava činjenicu da je Miriam bila proročica?

Dodatno pitanje je: zašto se Miriam naziva „Aharonovom sestrom“? Mi već od prije znamo da je ona Aharonova sestra, a čak i da to nismo znali, zašto bi Tora rekla da je ona Aharonova sestra, a zaboravila spomenuti njenog mlađeg brata, Mošea?

Treće pitanje vezano je uz tamburine. Gdje su oni nabavili te instrumente? Čitali smo da su imali zlatne i srebrne posude koje su posudili od Egipćana. Znamo da su imali i odjeću. Ali instrumente? Zašto bi robovi u Egiptu skrivali instrumente u svom ormaru, a kamoli tamburine, da uživaju u svom nepostojećem slobodnom vremenu? U raznim *midrašima*, naši rabini muče se sa ovim teškim pitanjima i govore nam o tome što se događalo iza scene.

Miriam se najbolje razumije kao središnji vođa u maršu židovskog naroda prema spasenju. Nakon što je faraon proglasio da se sva muška novorođenčad ima baciti u Nil, mnogi muškarci – pod vodstvom Amrama, Miriaminog oca – odvojili su se od svojih žena kako bi izbjegli smrtnu osudu za svoje buduće sinove. U tom teškom trenutku, Miriam se suprotstavila ocu rekavši mu da je njegov proglas gori od faraonovog: egipatski je tiranin dao proglas samo protiv muške djece, dok je njen otac zapečatio sudbinu sve nerođene djece. Miriam je bila ta

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi David Stav: Mirjam I u današnjem naraštaju**

koja je ohrabrila svog oca da se ponovo oženi sa Joheved – a tako su učinili i drugi židovski parovi – te da nastave donositi djecu na svijet.

Miriam je obavijestila svog oca da će on dobiti sina koji će izbaviti cijeli židovski narod. To je bila proročka vizija Mošeova rođenja. To je proroštvo pokrenulo sve događaje koji su uslijedili te je stoga Miriam nazvana proročicom. Proroštvo se dogodilo prije no što je rođen Moše, dok je Miriam imala samo jednog brata, Aharona, i zato ovaj stih spominje samo njega.

Međutim, njeno se proroštvo nastavilo i dalje. Kada su Djeca Izraelova izlazila iz Egipta, ona je rekla ženama da će Hašem učiniti velika čuda dok budu na putu te ih je nagovorila da uzmu nešto čime će moći izraziti veliku radost. Prema rabinima, „pravednim ženama te gene-

realnosti. Odlučila je promijeniti status quo. Ona je ohrabivala i pomagala trudnim ženama unatoč faraonovom proglasu. Nagovarala je svoje prijatelje i obitelj da se udaju i imaju djecu. Ona je podizala duh svojim roditeljima i rođacima, a kasnije je cijeli narod uvjerala da su na putu pravednosti i da će ispuniti svoj poziv. Vjerovala je da će težak put kroz pustinju obilovati čudima pa je smatrala potrebnim da se ponesu muzički instrumenti kojima će se slaviti. Tora naziva Miriam „proročicom“ sa dobrim razlogom.

U svakoj generaciji, ispliva neka „Miriam“ i inspirira narod koji trpi, da opet prihvati nadu i vjeru. Prije dvije godine, izraelsko društvo otkrilo je jednu „Miriam“ naše generacije. U djeliću sekunde, cijeli je narod svjedočio posebnom karakteru Dafne Meir iz Otniela, neka bi Hašem osvetio njenu krv. To je bila majka koja je ubijena u svom domu dok je svoju obitelj štitila od napada terorista. Ona je bila velikodušna i vjerovala je u davanje života sljedećoj generaciji, čak i kada se suočila s neprijateljem koji se zakleo na to da će spriječiti postojanje sljedeće generacije Židova u zemlji Izrael.

To je ono što nam „Miriam“ ove generacije daje: inspiraciju i ohrabrenje koje nam je potrebno da prevladamo u bitci za to da naši ljudi ostanu u svojoj domovini. Uz Hašemovu pomoć, idemo naprijed, s nadom u velik uspjeh. ■

Prevela Anja Grabar

**U svakoj generaciji,
ispliva neka „Miriam“
i potakne narod koji trpi,
da opet prihvati nadu
i vjeru.**

---

racije bilo je obećano da će Sveti, da je blagoslovljen, činiti čuda, pa su zato ponijele bubnjeve iz Egipta.“

Miriamina je priča uistinu upečatljiva. Rođena tokom ropstva u Egiptu, dano joj je ime koje odražava gorčinu koju su njeni roditelji osjećali (prva dva slova njena imena, *mem* i *reš*, zajedno znače 'gorko').

Međutim, ona nije utonula u ono što je izgledalo poput beznadne

Rabbi Ephraim Buchwald:

“Miriam predvodi žene u pjesmi”

Ovotjedna *parša*, *parša* Bešalah, poznata je kao *parša* 'Šira', odjeljak Tore koji uključuje pjesmu koju je Moše pjevao nakon što su Izraelci trijumfalno prešli preko Mora trske.

Iako Mošeova sestra Miriam također predvodi žene u pjesmi, Tora u Izlasku 15 posvećuje samo dva stiha njenoj pjesmi, dok se pjesma koju je Moše pjevao sa Izraelovim sinovima proteže kroz 19 stihova.

U Izlasku 15,20-21, Tora opisuje Miriam koja predvodi žene: „Proročica Miriam, Aharonova sestra, uze bubanj u ruku, a sve joj se žene pridruže s bubnjevima i plešući. Miriam im je uzvraćala riječima: 'Pjevajmo G-spodu jer se slavom proslavio. Konja s konjanikom u more je survao.'”

Elijahu Kitov u svojim komentarima *parše* Bešalah koje nalazimo u njegovoj knjizi *Sefer Haparašiot*, daje kratku, ali prodornu analizu epizode u kojoj Miriam predvodi pjesmu.

On primjećuje da se, po prvi i jedini puta, Miriam ovdje naziva proročicom (*nevia*). Ustvari, Miriam je jedna od sedam žena proročica iz

židovske tradicije (Megila 14a). To su: Sara, Miriam, Hana, Debora, Hulda, Abigajla i Ester (muških je proroka bilo 48).

Proroštvo koje je kvalificiralo Miriam kao proročicu zabilježeno je u Talmudu (Sota 13a), gdje piše da je Miriam kao dijete, rekla svom ocu Amramu da će on dobiti dijete koje će ustati i spasiti Izrael iz ruke Egipćana.

Tekst koji je uobičajeno vrlo kratak, ide van svog opsega kako bi opisao Miriam kao „Miriam, Aharonovu sestru,” no ne spominje da je ona također i Mošeova sestra. Komentatori objašnjavaju da se Moše ne spominje jer u vrijeme Miriaminog proroštva, Moše još nije bio rođen. Međutim, sada kad Moše radošno objavljuje u svojoj pjesmi da je „B-g izbavio Izrael,” te time potvrđuje Miriamine proročke riječi, sada je napokon prikladno da Miriam bude prepoznata kao „proročica Miriam.”

Isto tako, budući da su Moše i Miriam već bili poimence istaknuti u Pismu, Tora sada opisuje Miriam kao Aharonovu sestru, kako bi uključila i njega.

Pismo kaže da je Miriam uzela bubanj (*tof*) u svoju ruku. Iz tog stiha rabini nas uče da su plemenite i pravedne žene, unatoč strahotama progona i ropstva koje su morale izdržati, imale apsolutnu vjeru da

---

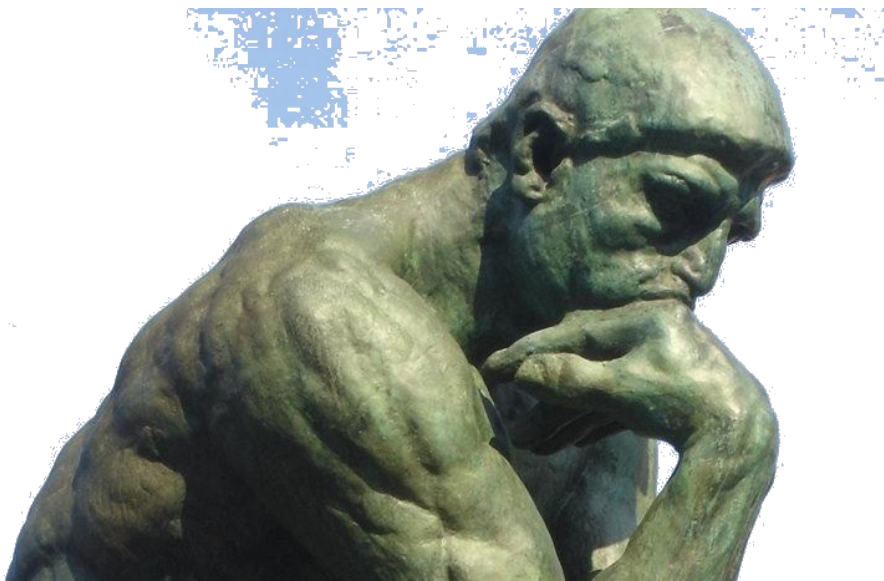
**Za razliku od muškaraca,
žene su uvijek zadržale
svoju vjernost i
nisu zastranile,
čak ni sa zlatnim teletom!**

će se dogoditi izbavljenje iz Egipta. Budući da su spremno priznale da je B-g činio čuda za njih, one su se pripremile za izbavljenje tako što su ponijele bubnjeve iz Egipta. Muškarci, koji nisu imali tako snažnu vjeru kao žene, nisu sa sobom ponijeli muzičke instrumente.

Iako Pismo kaže da su sve žene pratile Miriam bubnjevima i pjesmom, očigledno je da su samo one koje su bile duhovno uzdignute pratile Miriam. Zato je riječ *וְנָשֵׁי* napisana bez slova 'he', što upućuje na to da nisu sve žene slijedile Miriam.

Kada Tora kaže da im je „Miriam uzvraćala,” komentatori primjećuju jednu gramatičku anomaliju. Stih koristi zamjenicu 'njima' u muškom rodu. Neki kažu da se koristi muški rod jer su žene zapravo odgovarale muškarcima – Moše i 600,000 muškaraca koji su bili s njim. Drugi kažu da su žene pjevale (muškim) anđelima. Midraš izvještava da su anđeli rekli Svemogućem, „Sada kad su muškarci pjevali, dozvoli nama da pjevamo pred ženama.” Međutim, Miriam je preduhitrila anđele tako što je odmah zapjevala sa ženama.

(nastavak s 12. stranice) **Rabbi Ephraim Buchwald: "Miriam predvodi žene u pjesmi"**

Treće tumačenje sugerira da kada su žene pjevale, one su pjevale snažno poput muškaraca. Iz tog razloga je zamjenica muškog roda.

I ako je u Tori spomenut samo jedan kratak stih pjesme koju su žene pjevale, nekoliko komentatora smatra da su žene pjevale cijelu pjesmu koju su pjevali Moše i muškarci Izraela.

Chatam Sofer piše da su muškarci Izraela pjevali tek nakon što je njihovo povjerenje u Mošea bilo u potpunosti potvrđeno. Tek nakon što su svjedočili mnogim čudima i pošastima, muškarci su zadobili povjerenje u B-ga i Njegovog slugu, Mošea. Zato su, kada je Moše na neko vrijeme izbivao, Izraelci odmah počeli obožavati zlatno tele, budući da su za njih Moše i njegova čuda bili nezamjenjivi.

Međutim, žene su pjevale zajedno sa Miriam iako Miriam nikada javno nije činila nikakva čuda, jer njihova vjera u B-ga nije ovisila o ljudskom posredniku. Za razliku od muškaraca, žene su uvijek zadržale svoju vjernost i nisu zastranile, čak ni sa zlatnim teletom. Rekle su: „Ako nema Mošea, doći će drugi proroci.“

Naravno, jedan od glavnih problema u ovoj slavnoj epizodi je pitanje žena koje pjevaju. Nakon svega, Talmud u Kidušin 70a kaže, 'kol b'iša er'va,' ženin je glas neprikladan. Mnogi komentatori primjećuju da Tora kaže da je Miriam odgovarala (*va'taan*) muškarcima, a da nigdje ne kaže da je ona pjevala.

Možda su, umjesto pjevanja, žene zapravo samo proklamirale svoje stihove. Drugi kažu da je zvuk muških glasova nadjačao ženske glasove, što je učinilo nemogućim da se čuju ženski glasovi. Postoji čak i mišljenje u židovskom zakonu koje kaže da se dva glasa koja pjevaju istodobno ne mogu razlikovati pa

stoga, sve dok pjeva više od jedne osobe, to nije povreda skromnosti, čak i u slučaju kada su obje osobe koje pjevaju žene, budući da se njihovi pojedinačni glasovi ne mogu čuti.

Me'am Lo'ez sugerira da su muzički instrumenti koje su žene imale, prigušili ženske glasove. Chida (rabi Chaim David Josef Azulai, 1724-1806, veliki religiozni učenjak u Izraelu i u Europi) mišljenja je da se sve to dogodilo uz božanski pristanak. U ovom slučaju, muškarci i žene pjevali su zajedno i muškarci su čuli žene. Međutim, budući da je B-žja prisutnost počivala na njima, u to određeno vrijeme nije bilo zabrane da muškarci čuju žene kako pjevaju.

Debata o tome je li to bilo mješovito pjevanje ili nije, nastaviti će se. Ali, nema debate oko toga da su žene u duhovnosti bile mnogo jače od muškaraca pa stoga naši mudraci odvažno kažu (Yalkut Shimoni Psalms 68), „zbog zasluge pravednih žena, naši su preci izbavljeni iz Egipta.“

Šabat Šira & Tu B'Sevat

U ovoj parši, parši Bešalah, čitamo Širu, povijesnu pjesmu koju su Moše i Izraelci pjevali kada su prešli preko Crvenog mora (Trstikovog mora). Budući da ta pjesma igra centralnu ulogu u židovskoj povijesti i životu, šabat na koji se ona čita naziva se Šabat Šira, Šabat Pjesme.

U utorak navečer i srijedu, 30. i 31. siječnja, slavimo Tu B'Sevat, petnaesti dan hebrejskog mjeseca Ševata, Novu godinu drveća. U Izraelu taj dan simbolizira početak proljeća. Običaj je za Židove da na Tu B'Sevat jedu posebne vrste voća koje raste u zemlji Izrael.

Neka biste bili blagoslovljeni! ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Velika pjesma

Postoji velika razlika u načinu gledanja na neki važni povijesni događaj generacije koja ga je stvarno doživjela, svjedočila mu, a možda čak i sudjelovala u njemu, te kasnijih naraštaja koje o događaju doznaju putem tradicije i povijesti. Činjenice u vezi događaja mogu se prenositi s generacije na generaciju čak i tisućama godina, no emocionalna značajka, silina stvarnog raspoloženja i atmosfere koja je u to vrijeme vladala nikad ne izdrži protok vremena i udaljavanje od samog događaja.

Ta istina možda nigdje nije više očita nego u drami izbavljenja židovskog naroda na obalama *Jam sufa*. U trenutku božanskog izbavljenja, Moše i Mirjam, te Izraelski narod, prasnu u uzvišenu pjesmu, koja izražava njihovo olakšanje i radost zbog uništenja njihovih omraženih tlačitelja.

Ova pjesma trijumfa toliko je moćna da tisućljećima čini sastavni dio dnevne molitve Izraela. No, iako su riječi opstale i bile posvećene od svih generacija Židova od Mošea do danas, izvorni žar, silina i atmosfera tog trenutku kod nas više nije prisutna.

Hagada za Pesah zahtijeva od nas

da ponovo proživimo Izlazak iz Egipta, kao da smo uistinu tamo bili prisutni i doživjeli ga. No, izvan je domašaja mogućnosti kasnijih generacija da to učine potpuno i sveobuhvatno. Mi se možemo događaja prisjetiti i ponovno ga proživjeti intelektualno i pozitivno na povijesni način, ali emocionalna uzvišenost tog trenutka isparila je tijekom vremena.

Svjedoci smo toga kako su događaji od prije samo jednog stoljeća - dva velika svjetska rata, holokaust, rođenje države Izrael, itd - počeli iščezavati iz znanja, pamćenja i prisjećanja milijuna današnjih Židova, jedva nekoliko generacija nakon što su se ti kataklizmički događaji dogodili. U ovom slučaju, ne samo da su se izgubili osjećaji, već su i stvarne činjenice i njihov značaj - društveni, vjerski i nacionalni - u opasnosti da nestanu iz svjesnog razmišljanja i ponašanja mnogih Židova.

U svjetlu toga, zaista je fenomen da se izbavljenje Izraela kod *Jam sufa* tako jasno obilježava i pamti, čuva i štuje u židovskoj bazi sjećanja. Razlog ovog iznimnog opstanka povijesnog pamćenja je to što je ono postalo dijelom židovskog vjerskog obreda, ugrađeno u samu Toru, i

obilježavano na poseban šabat koji nosi ime po tom događaju. Na taj način se ono nije moralo oslanjati samo na povijesnu istinu i pamćenje kako bi bilo očuvano za buduće generacije.

Vjerski obred i dalje je najsigurniji način očuvanja povijesnog pamćenja, mnogo snažniji od prvomajskih parada i salvi oružjem. Sam obred možda nije u stanju dočarati emocije i atmosferu stvarnog događaja, ali može prenijeti bitne činjenice i važnost događaja onima koji mu nikada nisu svjedočili niti su ga doživjeli. Pjesma Mošea, Mirjam i Izraela još uvijek odzvanja u sinagogama židovskog naroda, a što je još važnije i u njihovim mislima i srcima.

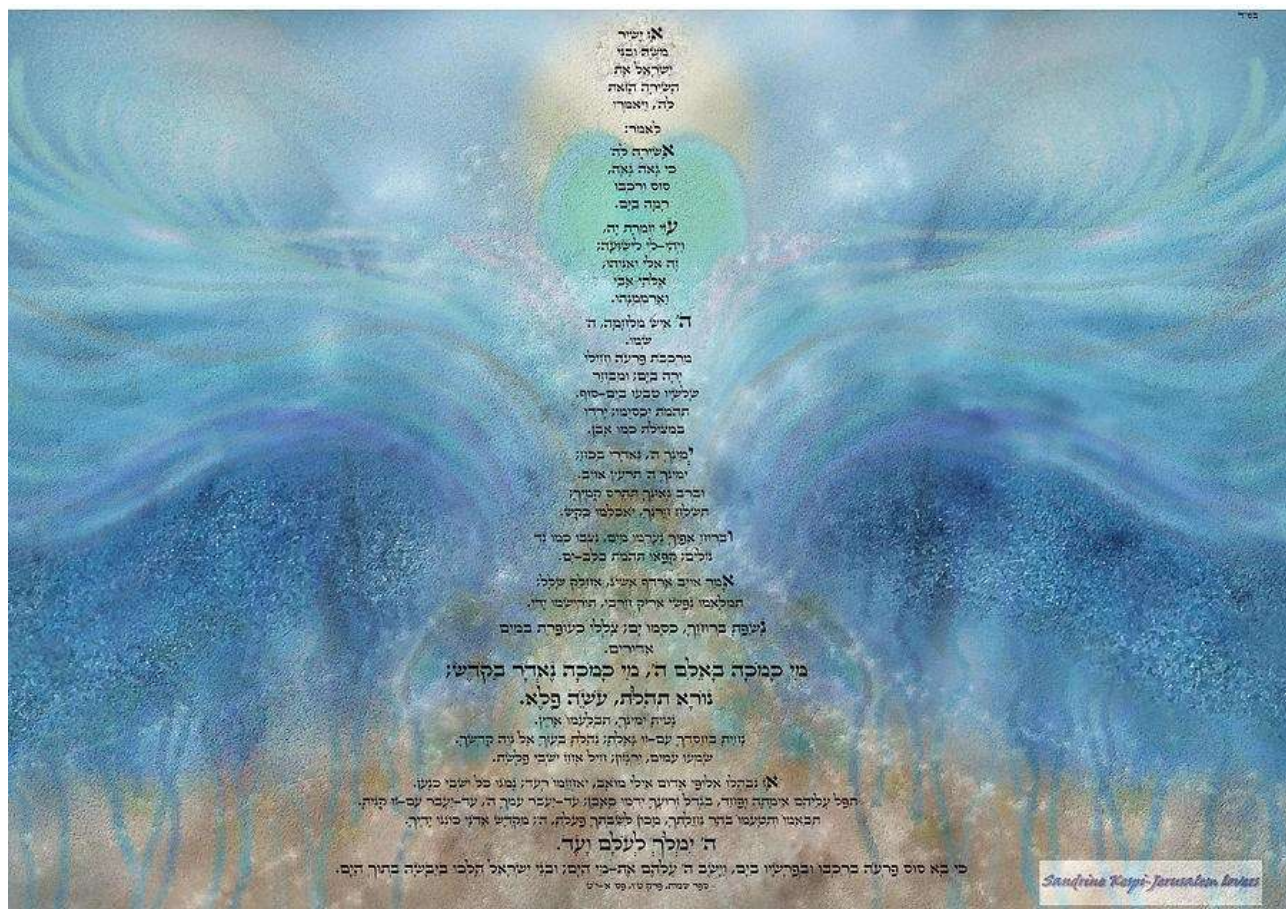
Velika pjesma Mošea i Izraela središnji je dio ovojotjedne *parše*. Pjesma se usredotočuje na B-žju snagu, na uvijek čudesni opstanak Izraela i na perfidno ponašanje pokvarenih neprijatelja Židovskog naroda. B-žja moć i veličina vide se u spasenju Izraela od neprijatelja, koliko god oni jesu ili su bili jaki. Ova Mošea pjesma podupire priču o Židovskom narodu s jedne strane.

S druge strane podupire je druga

(nastavak s 14. stranice) **Rabbi Berel Wein: VeiIka pjesma**

Sandrine Kopy-Jarusalem Images

Mošeova pjesma - ovog puta pjesmu iznosi sam Moše - u *parši* Haazinu na kraju knjige Dvarim. Ta pjesma ponavlja istu temu iz prethodne pjesmu koja govori o B-žjoj sili i svemoći, opstanku Židovskog naroda protivno svim očekivanjima, i presudi koja će biti donesena protiv neprijatelja Židovskog naroda.

Dakle, Tora na početku priče o boravku Izraela u Sinajskoj pustinji, i na kraju tog četrdesetogodišnjeg razdoblja pjeva istu pjesmu, mada različitim riječima i različitom melodijom. No, sadržaj i poruka pjesme ostali su isti. Isto se može reći i u vezi cjelokupne Židovske povijesti - to je ista ona pjesma koja nas je održala kroz sve mnogobrojne generacije, iako riječi i melodija možda nisu bile iste tijekom cijelog tog dugog vremenskog razdoblja i naših različitih iskustava.

Moše podučava Židovski narod neka uči i uvijek se sjeća pjesme Haazinu. To je pjesma budućeg iskupljenje Izraela, pjesma koja će rasvijetliti put Židovima u mračnim i opasnim vremenima. Pa zašto je onda pjesma koju Židovi najbolje znaju, ona koju izgovaraju sedam puta svakog tjedna svog života, ona prva pjesma Mošea i Izraela prilikom B-žjeg spasenje kod *Jam sufa*?

Pouka je očita mada je se često previdi. U drugoj Mošeovoj pjesmi nalazi malo ili čak nimalo vjere u odnosu na prvu pjesmu kod *Jam sufa*. Jednom kada se doživi čudesno izbavljenje, moguće je čvrsto vjerovati da će se ono dogoditi još jednom. U Tori učimo da će nam se u budućem iskupljenju "pokazati čudesni događaji kao što je to bilo u dane izlaska iz Egipta." To je razlog zašto su zapovijedi Tore, sam šabat

i svi praznici svrstani i nazvani podsjetnicima na Izlazak iz Egipta.

Za one koji se ne mogu sjetiti prošlosti rijetko kada postoji trajna nada za njihovu budućnost. Pjesma Mošea i Izraela kod *Jam sufa* potvrđuje sva kasnija Židovske iskustva, ciljeve i nade. Ona je stalni podsjetnik B-žje svemoći i Njegovog jamstva nama za opstanak Židova i konačan trijumf nad zlom i zloćom. Ovaj je šabat "Šabat šira" - šabat pjesme - jer, opet, on opravdava i potvrđuje sve Židovske pjesme kroz sva stoljeća.

Psalmist nas uči kako će u vrijeme konačnog iskupljenja "onda će naši jezici biti ispunjeni pjesmom." Melodija i riječi mogu za nas biti novi, ali poruka će svakako biti utemeljena na učenju Mošea i Izraela u pjesmi ovojtejedne *parše*.

Šabat šalom. ■

Rabbi Yissocher Frand:

Suosjećanje prema drugima – vrijedna osobina kako kod zlih tako i kod pravednika

Faraon je promijenio mišljenje čim je dozvolio Židovskom narodu da ode. "On reče Djeci Izraelovoj: Izgubili su se u zemlji." [Šmos 14:3] Raši navodi očiglednu poteškoću s tim *pasukom*. Zašto *pasuk* kaže da je Faraon **govorio djeci Izraelovoj** (*l' BnejIsrael*)? Oni su već bili napustili Egipat. Kako je mogao njima govoriti? Raši odgovara da *pasuk* moramo protumačiti tako da znači da je Faraon **govorio o Djeci Izraelovoj** ("*al bnejIsrael*") a ne **djeci Izraelovoj**.

Targum Yonasan ben Uziel tumači to na jedinstven način. Targum Yonasan ben Uziel tumači da se Faraon obraća Dasanu i Aviramu, koji su ostali u Egiptu. Maharal Diskin postavlja oštro pitanje. Poznato nam

je da je veliki broj nedostojnih članova *Klal Jisraela* umro u vrijeme pošasti *hošeha* [tame]. Prema jednom tumačenju u Rašiju (na *pasuk* "Djeca Izraelova pođoše iz Egipta '*hamušim*'"), 80% Židovske zajednice stradalo je tijekom ta 3 dana tame. Maharal Diskin postavlja pitanje – Govorimo o Dasanu i Aviramu – za koje znamo – iz izjava nekolicine *Hazala* – da su bili zli ljudi. Kako može biti da su oni opstali za pošasti *hošeha*?

Targum Yonasan ben Uziel donosi fascinantan odgovor. Egipatska robovlasnička država imala je svoju hijerarhiju. Faraon je posao porobljavanja Židova povjerio Egipatskim nadglednicima. Nadglednici su ustanovili identitet Židovskih

policajaca, pa te policajce prisilili da natjeraju Židovske robove da izvrše svoju kvotu posla. Zapovjednici su bičevali policajce, a policajci su bičevali Židovske robove. *Hazal* hvale Židovske policajce da su često na sebe preuzimali da ih Egipatski nadglednici bičuju i time Židovske robove poštedili veće patnje.

Maharal Diskin kaže da mada je Dasan bio zao čovjek i stvarao mnoge nevolje, on je pored toga bio jedan od policajaca i nosio je zaslugu primanja udaraca od Egipatskih nadglednika kako bi spasio Židovske robove da sami budu bičevani. Ta mu je zasluga poštedila život za vrijeme dana tame. Osoba koja prihvata na sebe patnju kako bio poštedio patnje bližnjeg Židova ima strahovite zasluge – njega se ne može dotaći niti Crveno more niti Anđeo smrti.

Rav Shmuel Auerbach je, dok je držao posmrtni govor o svom ocu Ravu Shlomu Zalmanu Auerbachu, naveo jednu od najdražih pripovijesti svoga oca: Baruch Taam jednom je organizirao vjenčanje svog sina s kćeri nekog vrlo imućnog čovjeka. Obitelji su se prije vjenčanja sastale da porazgovaraju o pojedinostima toga braka. Buduća

(nastavak sa 16. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Suosjećanje prema drugima – vrijedna osobina**

punica Baruch Tamovog sina primijetila je da je Baruch Tam tužan. Prišla mu je nasamo i upitala ga zbog čega je tako tužan. "Da li nešto nije u redu sa *šiduhom*?" željela je znati. Baruch Taam joj je rekao da je žalostan zbog toga što je gradski "vodonoša" teško bolestan. [U te dane dok ljudi nisu imali tekuću vodu, jedan od ropski-jih poslova u europskim naseljima bio je posao vodonoše. Vodonoša bi odlazio do rijeke, napunio dva vjedra vode i nosio ih natrag u grad na svojim ramenima. Radio je to čitavog dana, idući amo-tamo od rijeke do grada. Jedino što je bilo potrebno da bi se taj posao radio bilo je da čovjek ima čvrsta leđa i dobru mjeru izdržljivosti. Čovjek nije morao biti posebno pametan i to je doslovce jedno od najropskijih zanimanja.] Baruch Taam je snažno suosjećao s vodonošom, koji je bio bolestan i nije se mogao pridružiti svadbi nje-

govog sina.

Buduća punica njegovog sina rekla je Baruch Taamu: "Ostavi se toga! Kakve to veze ima s tobom? Ne dopusti da ti njegova bolest pokvari dan tvoje radosti!" Baruch Taam je izišao iz sobe i objavio da su zaruke razvrgnute. "Onaj koji ne može suosjećati s patnjom drugog Židova ne predstavlja onakvu obitelj u koju želim oženiti svoga sina, bez obzira koliko novca imali." Ako nekoga ozbiljno ne smeta to što je netko drugi povrijeđen, njemu nedostaje one senzibilnosti koja se traži od brižnog člana Židovskog naroda.

Ovo je bila jedna od najomiljenijih pripovijesti Rava Shlomoa Zalmana Auerbacha. Empatija, suosjećanje, prema drugima osobina koju je vrijedno imati, bez obzira da li je čovjek zao poput Dasana i Avirama ili je pravedan poput Rava Shlomoa Zalmana Auerbacha. ■

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Slatke vode veselja, radosti i slobode

Tora kaže da su Izraelci došli u Maru, "... ali nisu mogli piti vode u Mari jer su oni/one bili/bile gorke/gorke" (Izlazak 15,23.25).

Ovaj stih razumijemo kao da nam govori da je voda bila gorka. Baal Šem Tov je rekao da se "oni" odnosi na Izraelce, a ne na vodu. Zbog toga što su Izraelci bili depresivni, ljuti i ogorčeni, voda im je imala gorak okus.

Česta je pojava, kada je osoba jako depresivna, da joj hrana može imati gorak okus. Izraelci su gundali u vezi napuštanja Egipta, i bili nezadovoljni vodom koja im je bila na raspolaganju.

Često se osjećamo nezadovoljni stvarima, pa svoje nezadovoljstvo stvarima pripisujemo tome da one imaju nedostatke. Baal Šem Tov nam govori: "Ako se osjećate nečim nezadovoljni: svojim poslom, svojim automobilom, pa čak i svojom suprugom, nemojte kriviti njih. Vi ste vjerojatno nezadovoljni sami sobom, te svoje nezadovoljstvo projicirate na njih".

Evo jedne priče:

Jednog dana, neki se stanovnik Chelma našao u javnom kupalištu. Iznenada mu je sinulo da bez odjeće većina ljudi izgleda slično. Ta ga je misao poprilično zabrinula: "Kada

dođe vrijeme da odem kući, kako ću znati koji sam od svih ja?" Nakon što je malo o tome razmislio, na um mu je palo briljantno rješenje. Pronašao je komad crvenog užeta i vezao ga sebi oko nožnog palca. Sad je bio jasno prepoznatljiv. Na nesreću, dok se sapunao i prao, crvena je nit spala s njegovog prsta, i kad je jedan drugi čovjek stao na nju, zaljepila mu se nogu. Kad je došlo vrijeme da izađe, prvi kupač je pogledao svoje stopalo i ostao zbunjen kada na njemu nije ugledao ništa. A onda je ugledao drugog muškarca s crvenom niti na nozi. Prišao mu je i rekao: "Znam tko si ti, ali možeš li mi reći tko sam ja?"

Gut šabes! ■

Biseri hasidske mudrosti

Zašto mi osjećamo da trebamo davati? Istina, milostivost je znak zdravog i humanog društva, ali ako ne razumijemo zašto dajemo, zašto imamo potrebu podijeliti s drugima, mi ostajemo s paradoksom koji na kraju umanjuje našu velikodušnost: Ne odudara li milostivost od same suštine ljudske prirode – a to je, davanje nečega što nam s pravom pripada?

I zato se mi moramo zapitati: Je li velikodušnost isto toliko dio ljudske prirode, koliko je i sebičnost? I kako ih možemo uravnotežiti? Kako naučiti našu djecu da više daju? Kako često treba davati i na koji način? Trebamo li davati anonimno? I, prije svega, što takvim ponašanjem postizemo – za sebe, za one koji trebaju pomoć i za čitavo društvo?

Možda bi jednostavno bilo zdravije davati bez analize motiva, kao što to čini dosta ljudi. Ali što bolje razumijete samu dinamiku davanja, sve je više možete razvijati u sebi, svojoj obitelji i prijateljima. A veća dobrostivost vas samo približava životu ispunjenom smislom. Kao što piše u našim knjigama, "Onaj koji kroči putem davanja i velikodušnosti, nalazi život, ispravnost i čast."

Put do velikodušnost leži u razumijevanju da ona ne poklanja samo onom koji prima, već i onom koji daje. Potreba za velikodušnošću je jedna od osnovnih ljudskih potreba; baš kao što trebamo hranu, zaštitu i ljubav, isto tako imamo i potrebu da dijelimo ono što nam je dano. Velikodušnost je jedan od najjednostavnijih, a istovremeno najdubljih načina da pročistimo materijalni svijet i ujedinito se s ljudima oko nas i s B-gom – i na taj način ispunimo svoju kozmičku misiju. Kroz davanje, mi unosimo jedinstvo u raznoliki svijet.

R. Simon Jacobson ■

Ljubav se ne može naučiti.

Upravo zato što je mržnja
naučena,
ono čemu se možemo nadati
je da se možda odučimo od
mržnje.

Ljubav je s neba. ■

R. Shlomo Carlebach

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Chanoch Ben Vaakov:

Jeste li voljni ovladati nadmoći uma nad materijom? Šabat Bešalah

Energija paraše Bešalah

U pravilu je prijevod za *Bešalah* "kada faraon dopusti narodu da ode". To se zapravo prevodi kao "kada je faraon poslao narod iz Egipta". Kabalisti objašnjavaju da ova *paraša* ima energiju podrške da pošaljemo od sebe svoju osobnu negativnost. To traži samo jednu dodatnu promjenu u vama. Svaka pojedina negativnost koju želite ukloniti biti će uklonjena pod uvjetom da ju iskreno želite ukloniti. Nažalost većina ljudi je sklonija tome da živi u svojoj zoni udobnosti u negativnosti radije nego da uklone tu negativnost i podignu razinu svoje svijesti.

Ako gornji odlomak opisuje vas, još uvijek postoji nada. Možete koristiti energiju ove *paraše* da pošaljete svoju negativnost daleko, kao i da vas podrži u tome da stalno radite na promjenama koje će spriječiti tu negativnost da vam se vrati. Zapravo je to početak učenja svijesti nadmoći uma nad materijom. Ako ja mogu odlučiti da se promijenim onda se mogu i promijeniti. Jeste li spremni za promjenu?

Kabalisti također objašnjavaju da se energija *paraše Bešalah* odnosi na slobodu koja vodi do izbavljenja iz ropstva. Oni također *parašu Bešalah* dovode u vezu sa izmjenom energije unutar *mjeseca švata* s energijom mjeseca *nisana*, budući da su se ti događaji zapravo dogodili u *nisanu*.

Energija *paraše Bešalah* je zapravo o umu nad materijom zbog svijesti izbavljenja. Kad su robovi bili otjerani iz Egipta prelazili su kroz *Jam suf*. Prema Zoharu taj je proces zapravo proces čišćenje sličan *mikvi*. Ljudi su bili potpuno očišćeni od svih negativnosti i podigli su razinu svijesti za koju se nije čulo ni prije

niti poslije. *Midraš* kaže da su sluškinje primile proročanstvo na višoj razini od svih ostalih proroka, osim Mošea. Što se dogodilo njima događa da se nam time što samo slušamo pjesme o moru.

Jedini razlog zašto nismo primijetili da nam se to događa prošle godine tijekom čitanja ove *paraše* je da nismo znali da se to moglo dogoditi. Jedini razlog zašto nam se to ne bi moglo dogoditi ove godine je taj što nam nedostaje sigurnost da će se dogoditi.

Sada kada znamo bit energije u ovoj *paraši*, želio bih vas naučiti što se događa u duhovnim svjetovima kada činimo grijeh. U hebrejskom jeziku postoje tri riječi za grijeh. Oni su *het*, *avera* i *peša*. Sjetite se da u hebrejskom nema sinonima. To znači da se svaki od ovih termina odnosi na različite aspekte pogrešaka. Također će i učinak tih pogrešaka biti drugačiji.

ARI rabin Issac Luria podučava da duhovni sustav funkcionira na sljedeći način. Kad su gornji svjetovi ujedinjeni kao što bi trebali biti, protok dobročinstva koji se zove *šefa* počinje u *Keteru* i kreće prema dolje kroz duhovni sustav, *sefiru* po *sefiru*. Kada se to dogodi svaka *sefira*, svaki svijet, i sve i svaki entitet dobiva svoja sredstva potrebna za život i svoj individualni protok dobrote. Svi primaju upravo ono što trebaju primiti i ono čime se može baratati na uravnotežen način. Čak i negativni ili zli sustav.

Pogledajmo sada što se događa kada djeluje *peša*. Riječ *peša* ima ista slova kao riječ *šefa*. Korijen riječi *peša* se prevodi kao pobuna. ARI podučava da se pobuna aktivira kada čovjek zna svog rabina i namjerno i svjesno ide protiv svog rabina i njegovog učenja. To uzrokuje da protok *šefe* zaobiđe čovječanstvo i bude usmjeren prema *Klipa* ili negativnom sustavu. Ništa od energije koju je negativni sustav primio od ove *šefe* on ne dijeli s čovječanstvom.

Avera dolazi od korijena koji znači prenosi energiju. *Avera* je pogreška koja se radi radi vlastitog uživanja. Tipičan primjer za *avera* je kada muškarac rasipa sjeme. Naravno, to se može učiniti kao *peša* ali obično je *avera* jer se radi za osobni užitak dječaka ili čovjeka.

Kada se čini *avera* silazna *šefa* se također prenosi na negativni sustav, ali negativni sustav će dopustiti da se samo mala količina spusti u fizički svijet za dobrobit čovječanstva. Naravno, moramo shvatiti da ništa od ove *šefe* nikada ne bi trebalo ići u negativni sustav, osim što je minimalno potrebno za njegov život, a to je ono što teče kroz slovo *kuf* poznato kao dvostruki agent.

Het se prevodi kao grijeh, ali također znači prekršaj, ili sterilizirati ili očistiti. Prema mom saznanju ARI nije raspravljao o tome što se događa s *het* i energijom *šefe*. Treba dobro razmisliti kada se smatra da se izvorna pogreška Adama i Have – jedenje s Drveta Znanja o dobru i zlu naziva *het* čistiti a ne kao niti jedna od druge dvije riječi *avera* za svoj užitak ili *peša* pobuna. ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: BEŠALAH

Paraša (priča) Bešalah je četvrta paraša u, prema kabali, vrlo važnom periodu godine, šest tjedana koji se nazivaju *Šovavim* (prema početnim slovima naziva *parašot* tih tjedana). Tijekom ovih šest tjedana, dok čitamo o Izlasku, imamo sjajnu priliku da sebe dovedemo na više i darežljivije mjesto. Ovi tjedni nisu lagani. Skrivena bol, konflikti i stres imaju tendenciju da isplivaju na površinu. Moramo biti strpljivi i hrabri. Želimo vam svima uspjeha!

Priča u *paraši Bešalah* započinje opisom Izraelaca kako napuštaju Egipat i njihovih prvih dana putovanja na goru Sinaj. Predstavili bismo si ovo putovanje kao radosno i oslobađajuće iskustvo. Međutim, Izraelci su zapravo slomljeni i uplašeni, kaže Zohar. Nakon što su generacijama bili robovi u Egiptu, oni se nisu mogli ni sjetiti niti osjetiti slobode. Isto tako, kad god mi dođemo u priliku da isprobamo i počnemo nešto novo u našem životu, da krenemo novim putem, mi se bojimo napustiti svoje naizgled sigurno mjesto. Volimo našu staru poznatu stvarnost, čak i ako je loša, i uvijek ćemo radije naći izgovor da ju preferiramo nego da iskušamo nešto novo.

Tražimo slobodu, ali je se istovremeno i bojimo, pa postanemo paralizirani. Napravimo jedan korak prema njoj i dva natrag, baš kako su Izraelaca opisani u ovoj priči.

Naša je priča o velikim čudima; međutim tu je obrazac koji se pon-

avlja. Nakon svakog čuda koje se dogodilo Izraelci su zaboravili da su upravo spašeni i počinjali su se žaliti i bojati sljedećeg.

Sedam dana nakon što su hrabro napustili Egipat oni dolaze do Crvenog mora. Planine su im slijeva i zdesna, a faraon i njegova vojska iza njih. Oni su prigovarali Mošeu "Zar zato što u Egiptu nije bilo grobova, odveo si nas da umremo u pusti-nji? ... bilo bi nam bolje da služimo Egipćanima nego da umremo u pustinji". Ovo je alegorija za naš unutarnji razgovor - ostati u stanju ropstva ili preuzeti odgovornost i sami upravljati svojim životima.

Kad se Moše obraća B-gu, On mu odgovara "... Zašto meni vičeš? Govori Izraelcima, oni bi trebali putovati prema naprijed ". Što znači da se nas ne može prisiliti da budemo slobodni i sretni. Zohar objašnjava da izraz "putovati prema naprijed", znači da je sada vrijeme da se poduzme akcija. Nema vremena za molitvu i oklijevanja. Treba neposredno poduzeti odluku - odustati od neuspjeha i uništavanja i slijediti

našu viziju bez obzira što se događa. Kada se odlučimo za prelazak na "putovanje", mi se povezujemo s izvorom stvaranja čija je suština "Dijeljenje dobra sa svim stvorenjima", i onda možemo ostvariti sve što bismo željeli. To je mjesto na kojem se događaju velika čuda.

Mi smo stvoreni na B-žju sliku kako bismo bili partneri u stvaranju. To znači, da u bilo kojem trenutku, bez obzira kakve su okolnosti, mi imamo mogućnost stvoriti novu stvarnost - pretvoriti gorko u slatko i tamu u svjetlo.

"Pjesma na moru" koja je pjevana nakon što su Izraelci prešli Crveno more počinje u budućem vremenu, kako bi nam kazala da priča vrijedi za generacije koje dolaze i da nas uvjeri da svaki čovjek treba doživjeti osjećaj iskustva slobode tog povijesnog trenutka. Ona je poruka da je sve moguće i da nema problema kojeg ne možemo prevladati. To je naša suština i to je razlog zašto ćemo je na kraju svi iskusiti. ■

Prevela Tamar Buchwald

Yossi Katz, Breslov Research Institute:

Povratak kući

Zablon Simintov je posljednji Židov u Afganistanu. On je ujedno i primjer tolike od naše braće razasute diljem dijaspore. Od Argentine do Aljaske, od Sidneya do Sibira, gotovo da nema zemlje u kojoj nema Židova. Ipak, živjeti na rubovima svijeta nije isto što i živjeti u Svetoj Zemlji. Koja je svrha izgnanstva? B-g sigurno vidi da nam je mnogo teže vratiti Mu se kad smo toliko udaljeni od naše domovine, mjesta naše duhovne vitalnosti.

Naši veliki rabini otkrivaju odgovor na ovaj misterij: "Židovi su izgnani među idolopoklonike samo zato da skupe obraćenike među njima" (*Pesahim 87b*). Osim stvarnih konvertita naši mudraci ovime aludiraju na ideju o izgubljenim iskrama svetosti. Arizal podučava da su širom svijeta skrivene mnoge iskre svetosti (što je iskra veća, to ju je teže naći). Sakupljanjem tih iskri, Židovski će narod biti izbavljen (Pri Etz Chaim, Sha'ar Kriat Shema 3). Sve to je dio B-žjeg velikog plana.

Kada smo kao narod živjeli u Svetoj zemlji, uživali smo u osobito bliskom i odnosu punom ljubavi s B-gom. Naš je odnos bio toliko

poseban da smo prestali uvažvati taj odnos, i polako, ali sigurno smo se udaljili od toga da vršimo svoj dio odnosa. B-g je, u svojoj dobroti i ljubavi, primijetio ovaj problem i iskoristio ga u našu korist. On nas je poslao u daleka mjesta, zemlje u kojima nema duhovne prirode zemlje Izrael, mjesta puna grešnih iskušenja. I baš na tim mjestima je naša prostodušna lojalnost i vršenje *micvot* B-gu tako dragocjeno. Upravo u tim nečistim "skrovištima" mi možemo pronaći izgubljene iskre svetosti i vratiti ih, kao poseban dar, našem voljenom Ocu na Nebesima. To ne vrijedi samo za Židove, već i za svakoga od nas ponaosob.

Ako smo, ne daj Bože, podlegli svojim niskim, nedostojnim iskušenjima dok smo se nalazili na duhovnim visinama, kako da se sada pokajemo kada se osjećamo tako nisko i udaljeni od B-ga? Moramo se sjetiti da je jedina B-žja namjera privući nas blizu Sebi. Sam razlog Stvaranja bio je da mi primimo svoj *tikun* (duhovno ispravljanje) tako možemo uživati u istinskom odnosu s našim Stvoriteljem. B-g neće ništa zaustaviti da to ne postigne.

Ako se spotaknemo i nađemo na vrlo niskom položaju, i s te niske pozicije dobit ćemo signale i prilike da se vratimo B-gu. Ne samo to, već činimo li male i naizgled lagane *micvot* na tom mjestu, B-gu možemo dati veću mjeru zadovoljstva, nego kada smo bili na višoj razini. Zašto? Jer samo kad zaprljamo ruke mi možemo pronaći i otkriti te dragocjene skrivene iskre. Čak i veliki *cadikim* na njihovoj uzvišenoj razini ne

---

Činimo li male i naizgled lagane *micvot* u dijspori, time B-gu možemo pružiti veću mjeru zadovoljstva, nego dok smo bili u Izraelu i na višoj razini.

---

zaslužuju da izvrše ovaj nevjerovatan zadatak.

Dok se ponovno spominjemo pustinjskog putovanja Židova na putu u zemlju Izrael, Tora kaže: "B-g ih je poveo obilaznim putem" (Izlazak 13,18). Takvo je i naše putovanje. Svi mi želimo napustiti svoju "duhovnu pustinju" i stići u Obećanu Zemlju, no ponekad (ili često) nas B-g vodi okolnim putem. Međutim, ne bismo se trebali osjećati ni najmanje izgubljenima, jer B-g posjeduje najnapredniji GPS sustav i točno zna na kojem mjestu treba napraviti odmor. Zapravo, ovo je naš najveći izazov u ovim posljednjim naraštajima. Mi smo gotovo stigli i samo trebamo pokupiti još nekoliko posljednjih "stvari" na putu kući. Još malo pa smo doma!

A gutn Shabbos!

Šabat šalom! ■

Prevela Tamar Buchwald

Chaya Rivka Zwollnski:

Blagoslovi na Tu B'Shevat

U srijedu, 31.1.2018. je Tu Bišvat

Talmud (*Taanis 8b*) nas uči da kada čovjek uđe u hambar da izmjeri urod nove žetve pšenice treba izreći blagoslov: Neka to bude Tvoja volja G-spodine Bo-že naš, da Ti pošalješ blagoslov na djelo naših ruku. Potom on počinje mjeriti i kaže: Neka bude blagoslovljen On koji šalje blagoslov na ovu hrpu žita.

Ali ako je čovjek prvo izmjerio žito pa tek potom rekao blagoslov, onda mu je molitva uzaludna. To je zato što se blagoslov ne može naći u nečemu što je već izvagano, izmjereno ili izbrojano, nego samo u nečemu skrivenom, nečemu još uvijek neutvrđenom, ili onome što oko ne može vidjeti.

Koncept skrivanja onoga što nam je dragocjeno do doba (vremena i mjesta) kada je to spremno da procvjeta i donese plod, koncept je koji prožima židovski način života. Beba je skriven unutar svoje majke dok ne dođe vrijeme da se rodi. Srodna duša ostaje neprepoznata sve dok ne sazrije vrijeme za susret. Naše duhovno blago se čuva sve dok ne bude zrelo da se otkrije.

Rođendan Reb Nossona

Tu B'Shevata, Nova godina drveća počinje večeras, u petak, 10. veljače i traje do sutrašnjeg zalaska sunca. Tu B'Shevata je i rođendan Reb Nossona (rođen je 1780.), najistaknutijeg učenika i pisara Rebe Nachmana. Rebe nam kaže da bez pažljivog zapisivanja njegovog rada koje je činio Reb Noson, njegov voljeni "Nosse-

leh", njegova učenja koja mijenjaju svijet nikada ne bi ugledala svjetlo dana. Cijeli život Reb Nossona bio je posvećen donošenju Rebeovog "ploda" svijetu.

Tu B'Shevata jedan je od rijetkih židovskih blagdana koji se ne spominju u Savjetu (*Likutey Eitzos*), sa-branim savjetima Rebe Nachmana koje je sakupio Reb Nosson. No sam Reb Nosson spominje Tu B'Shevata u *Likutey Halachos*. On navodi da Tu B'Shevata uvijek dolazi uz Šabos Šira.

Pjesma na moru

Šabos Šira je Šabos pjesme, na koji čitamo u Tori *parašu* Bešalah u kojoj su Moše i Djeca Izraelova pjevali posebnu pjesmu hvale i zahvalnosti nakon čuda razdvaranja mora. Mi govorimo ovu pjesmu svako jutro u našim molitvama, i postoje mnoge prednosti koje se daruju onima koji je izgovaraju s *kavana* (usredotočenom namjerom).

U pjesmi na moru Djeca Izraelova zahvaljuju Hašemu, vrlo detaljno, za čuda kojima su svjedočili, čuda koja je upravo On učinio. Oni, i mi, veličamo i hvalimo Hašema za Njegovu slavnu pobjedu, za to što je bacio ubojite progonitelje i njihova kola u more, zbog sigurnog dovođenja svog naroda na drugu stranu po suhom, i tako dalje. Cijeli svijet je znao za Njegovu slavu, jer nam mi-draš kaže da su se sve vode svijeta razdvojile, ali su Djeca Izraelova bila ta koja su to objavili.

Pjesma na moru ne govori samo o nečemu što se dogodilo prije. Ona također zahvaljuje Hašemu za događaj koji se tek trebao dogoditi, a to je da će Hašem zasaditi Svoj narod na gori Njegove baštine. Nakon što su zahvalili Hašemu za razdvajanje mora, Djeca Izraelova pokazali su svoju *emuna*, svoju vjeru, pjevajući o blagoslovima koje je Hašem obećao da će im dati u budućnosti.

Vjera i voće

Tijekom Tu B'Shevata budući blagoslovi su od nas skriveni, baš kao što je rano mješanje biljnih sokova u drveću skriveno od naših osjetila. Ali večeras ćemo po našem stolu rasprostrti bogati izbor različitog voća, reći blagoslov nad voćem, kao i blagoslov *shehehiananu*, onaj koji mi kažemo u znak zahvalnosti što smo dosegli novu prekretnicu, ili posebnu prigodu. Tu B'Shevata ukazuje na obećanje nadolazećeg uroda voća s drveća, kao i završetak stare i početak nove godine za drveće.

To je snažna noć vjere – *emune* i noć koja nas podsjeća da će se Hašemovi blagoslovi ostvariti, čak i ako ih mi još ne možemo osjetiti. Drž'mo se toga. ■

Prevela Tamar Buchwald

Iz medija

PRIKAZ

Primo Levi 'Utopljenici i spašeni'

Jutarnji list, 28.12.2013.

Talijanski pisac i prevoditelj Primo Levi (1919.-1987., Torino, Italija) bio je jedan od malobrojnih Židova koji su preživjeli Holokaust.

Iako je stekao sveučilišnu diplomu kemičara, nakon povratka iz Auschwitzta imao je potrebu podijeliti sa svijetom svoja traumatična logoraška iskustva i zastrašujuća svjedočanstva te se upravo zbog toga posvetio književnom radu. Objavljivao je poeziju, romane, kratku prozu, memoare i eseje tematizirane Holokaustom i progonom Židova u Drugom svjetskom ratu.

Nakon studija, u vrijeme njemačke okupacije Italije, pridružio se talijanskom pokretu otpora, u kojem je bio aktivan do trenutka uhićenja. Dok je uhićenim talijanskim partizanima slijedilo smaknuće, talijanski Židov Levi deportiran je u logor Fossoli, koji je tada još bio pod kontrolom Mussolinijeve fašističke vlade. Uskoro Fossoli preuzimaju Nijemci, pa je Levi u veljači 1944. prebačen u radni logor Monowitz, poznat i pod nazivom Auschwitz III, jer je bio jedan od tri glavna Lagera u kompleksu tog najvećeg nacističkog logora smrti.

Levi je u Auschwitzu proveo 11 mjeseci, sve do oslobađanja od strane Crvene armije u siječnju 1945.

Više je puta gledao smrti u oči, a svaki put spasila ga je samo nevjerovatna sreća.

"Tek je nekolicina preživjela zahvaljujući stjecaju velikog broja malo vjerojatnih okolnosti: ukratko, spasila ih je sreća, i nema previše smisla tražiti u njihovim sudbinama nešto zajedničko, osim možda činjenice da su bili zdravi pri ulasku u logor."

Primo Levi oduvijek je bio izrazito senzibilna osoba - ozbiljan, tih, miroljubiv, povučen i suzdržan. Nikad se nije sasvim oporavio od traumatičnog iskustva Holokausta, koji predstavlja civilizacijsku sramotu, sumrak razuma i vrhunac ljudske izopačenosti i zla.

Izmučen depresijom, vrlo je teško podnosio relativiziranje značaja Holokausta. Otišao je iznenada 1987. godine, naglo i prerano, počinivši suicide.

Elie Wiesel (1928.-1916.), dobitnik Nobelove nagrade za mir (1986.), također jedan od rijetkih koji su preživjeli Holokaust, tada je izjavio: "Primo Levi umro je u Auschwitzu četrdeset godina kasnije".

"Nacistički sustav koncentracijskih logora ipak ostaje unicum, kako po opsegu tako i po sadržaju. Ni u jednom drugom vremenu ni na jednom drugom mjestu čovjek nije bio svjedok tako nenadane i tako složene pojave: nikada se toliki broj ljudskih života nije ugasio u tako kratkom vremenu i u tako lucidnom spoju tehnologije, fanatizma i okrutnosti."

'Utopljenici i spašeni' Levijeva

je posljednja knjiga, objavljena 1986., godinu dana prije njegove iznenadne smrti. To je ujedno i treća knjiga iz trilogije o Auschwitzu, koju čini još i roman 'Zar je to čovjek' (izvorno objavljen 1947., uz prijevode u izdanju Fraktura 2017. i Znanja 1993.) te memoari 'The Reawakening', koji se pojavljuju i pod nazivom 'The Truce' (izvorno objavljen 1963.).

"Nema logoraša koji se toga ne sjeća, kao što nema onih koji ne pamte ondašnju začudnost: prve prijatelje, prve uvrede, prve udarce nisu im zadavali esesovci, već drugi logoraši, 'kolege', oni tajanstveni likovi u istoj zbrojnoj odjeći kakvu su oni, novopridošli, tek obukli."

U djelu 'Utopljenici i spašeni, analizirajući događaje, sjećanja i osobno iskustvo boravka u zloglasnom Lageru, Levi promišlja fenomen Holokausta i pita se može li se nešto slično ponoviti i u suvremenoj svijesti, budući da su nacizam, fašizam i genocid upravo proizvodi (izopačenog i pomračenog) ljudskog uma.

Bio je svjestan da vrijeme čini svoje i da se mlađim generacijama, koje su rođene desetljećima nakon Drugog svjetskog rata, ondašnji povijesni događaji teško mogu prikazati na njima razumljiv način. Generacijski i vremenski jaz te nerazumijevanje na koje je nailazio, frustrirali su ga zbog nemoći da na problematiku genocida i krajnje dehumanizacije ljudskog bića skrene pažnju upravo onih, koji će jednog dana stvarati novu povijest svijeta.

Iako se ovdje radi o njegovim osobnim svjedočanstvima, autor na nekoliko mjesta naglašava da apsolutna točnost izvornih sjećanja i uspomena

možda ipak nije moguća. Pretpostavlja da su sjećanja u određenoj mjeri ublažena ili izmijenjena, jer pamćenje detalja iskrivljuje se potiskivanjem bolnih uspomena (kako bi se moglo nastaviti sa životom) i zamagljuje činjenicama koje su nesvjesno preuzete iz drugih svjedočanstava, a nije zanemariva ni vremenska dimenzija, kao ni visoke godine posljednjih preživjelih svjedoka.

Usljed toga, moguće je da se s vremenom pomalo izbrisala oštrina i jasnoća sjećanja svih koji su svjedočili Holokaustu, stoga je autor ponekad preispitivao i svoju vlastitu moć pouzdanog i vjerodostojnog pamćenja traumatičnih detalja. Uspoređujući svoja sjećanja sa sjećanjima drugih preživjelih svjedoka, pokušavao je složiti objektivnu sliku sagledanu iz različitih subjektivnih perspektiva.

Primo Levi u knjizi 'Utopljenici i spašeni' prikazuje nam tek fragment jednog potresnog, tužnog i za nebrojene duše izuzetno teškog povijesnog razdoblja. Ovdje možete pročitati predgovor knjige.

Jedanaest mjeseci boravka u Auschwitzu zauvijek je obilježilo slijedećih 40 godina autorova života. Čitajući njegove eseje ne možemo se ne zapitati o vlastitom životu, postavljenim prioritetima i blagoslovu života u slobodi.

Do čitanja! ■